

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۶/۰۴/۱۹

عبدالباری جهانی

باز هم در باره قیام میرویس خان (میرویس نیکه)

بتاریخ ۲۱ همین ماه اپریل مضمونی خواندم از نویسنده چیره دست این پورتال محترم ن. جلیل زاد، که قیام میرویس نیکه را یک قیام محلی خوانده بود و بتاریخ ۲۲ افتخار استقلال قیام میرویس خان را در قندهار تحت سوال برده اند. بنده نه با میرویس خان و نه با اعلیحضرت امان الله خان، بغیر افغان بودنم، نه کدام علاقه شخصی و نه کدام عقده شخصی دارم. من حیث شاکرد تاریخ افغانستان، چیزیرا که مینویسم و چیزیرا که تا بحال نگاشته ام همه مستند به آثار و اسنادی میباشد که میتوان از ثقه بودن آنها دفاع نمود. برای دفاع نمودن هر نوشته ای که نموده ام حاضرم. اولاً باید اذعان نمود که میرویس خان نه یکی از اشخاص و قهرمانان سترگ این سرزمین بود بلکه بزرگترین قهرمان این خطه است. او را باید هر وقت بحیث بنیان گذار فکر آزادی در این سرزمین شناخت. شما تصور کنید قرن ۱۸ این سرزمین را. قندهار بیش از ۲۰۰ سال، به وقفه ها، تحت تسلط صفوی ها و مغولان هند بود. در قندهار بین ۶ تا ۱۰ هزار عسکر صفوی و در زمان قیام میرویس خان به همین تعداد عساکر گرجی میزیستند. همه تواریخ شاهدهی ظلم و ستم بی سرحد این عساکر و بیگلربیگی گرجی آنها گرگین خان را میدهد. میرویس خانیکه نه فوج داشت، نه خزانه داشت و نه پشتیبانی کدام قوت خارجی همراه داشت. چطور با دست خالی توانست قیامی را برضد بیگلربیگی گرجی رهبری و به کامیابی برساند و هیچ کسی از نقشه او اطلاع حاصل ننماید؟ شما تصور کنید که افغانستان در دهه سوم قرن بیست و یکم در زیر سیاه ترین رژیم جهان اسلام بسر میبرد و این رژیم ضد تمدن بشری از بدخشان، تا هزاره جات، تا هرات و قندهار را گروگان گرفته است ولی ما به اصطلاح نورین، که هریک ما سنگ وطن پرستی را به سینه میزنیم، با همه وسایل عصری که در دست داریم. با همه ویب سایت ها، فیسبوک ها، تلویزیون ها، رادیوها، تلفون ها و داشتن صدها پروفیسر و متخصص و دانستن بیش از ده لسان خارجی و داشتن هزارها ارتباط با خارجی ها نتوانستیم که ۵ نفر را یا در داخل افغانستان و یا در خارج کشور با هم متحد سازیم و در باره نجات دادن این کشور از دست رژیمی که باید سیاه ترین رژیم جهان اسلامش خواند چاره بی بسنجد.

میرویس خان چطور توانست که با دستان خالی به جنگ یک امپراطوری برخیزد و بیگلربیگی آنرا مانند یک دزد و جنایتکار از بین ببرد. ولی هیچ کسی رپوت فعالیت های ضد رژیم صفوی او را به گوش افراد گرگین نرساند. این چه تدبیر و چه مهارت بود؟ باور کنید این اقدام میرویس نیکه یک کارنامه باور نکردنی بود. و بعد از بین بردن بیگلربیگی با تقریباً ۳۰ هزار عساکر منظم و توپخانه رژیم صفوی، به سرکردگی خسروخان، بردار زاده گرگین، نه تنها مقاومت نماید بلکه شکستهای شرم آور پی در پی را به آن وارد آورد؟ قیام میرویس خان حرکتی بود که نه تنها باید به آن افتخار ورزیم بلکه از آن پند بگیریم و در مشکلات امروز از آن استفاده بعمل بیآوریم. این مرد چطور

د پانو شمیره: له 1 تر 3

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنی د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په خیر و لولئ

توانست که در ظرف دوسال (یعنی از روز به ثمر رساندن قیام بزرگ آزادی تا اولین لشکرکشی دولت صفوی) لشکری را تنظیم نماید که سه دفعه عساکر منظم صفوی را با همه توپخانه های آن شکست بدهد؟

اینکه چرا میرویس خان سرحدات خود را فراخ ساخت و چرا سرزمین های دیگری را تحت قیادت خود نیاورد، به شهادت تواریخ آلمان مانند تاریخ سیاح مسیحی یا عبرت نامه کروزینسکی، میرویس خان در حین قدرت ۸ یا ۹ سال خود همه ساله با لشکرکشی های دولت صفوی دست و گریبان بود و وقتی هم که دولت صفوی دست از لشکرکشی ها کشید، به شهادت و استناد هوتک نامه از عبدالغفار هوتک، برادر خاین میرویس خان بنام عبدالعزیز اورا مسموم ساخت و به عمر ۴۵ یا ۴۷ سالگی به زندگی او خاتمه داد.

بیاد باید داشت که دولت شاه محمود هوتک، فرزند رشید میرویس خان، فاتح اصفهان، ادامه قیام میرویس خان است. مشهد، نیشاپور، ری، همدان، قزوین و حتی بندرعباس تحت تسلط شاه محمود هوتک بود. و می بینیم که بعد از شاه محمود، کاکا زاده او شاه اشرف دو دفعه بجنگ امپراطوری عثمانی میروود و در جنگ اول شکستی را بر لشکر عثمانی وارد میآورد که خلیفه عثمانی تصور انرا هم کرده نمی توانست. آیا باز هم میتوانیم دولت هوتکی ها را دولت محلی و قیام میرویس خان را صرفاً قندهاری خواند؟

شاه حسین فرزند دوم میرویس تا شال و مستونگ را در کنترل داشت و تا ملتان را همه سرزمین ها بدست آورد. همین شاه حسین بسال ۱۷۳۷ برای یکسال در مقابل حملات نادر افشار، که آخرین فاتح شرقش میخوانند، مقاومت نمود و قلعه قندهار را حفظ نمود. بخاطر باید داشت که هیچ قدرتی و هیچ افسری و هیچ قلعه ای بمقابل نادرافشار بیش از سه ماه مقاومت کرده نتوانسته است. آیا باز هم میتوان حکومت ۳۰ ساله هوتک ها را محلی خواند؟

محترم جلیل زاد مینویسند که اگر ۱۷۰۹ سال استقلال افغانستان است، کدام معاهده بین المللی این استقلال را برسمیت شناخته است؟

معاهده بین المللی باید با کدام کشور صورت میگرفت؟ دولت صفوی هیچگاهی حاضر به مذاکرات با میرویس نیکه نشد. و پی در پی بر قندهار حمله مینمود. تا که خود رژیم صفوی بدست پسر میرویس خان سقوط داده شد. ولی به رسمیت نشناخته شدن از طرف دولت صفوی، که میرویس خان بر ضد آن قیام نموده بود، معنی آنرا نمی دهد که گویا قیام استقلال یا صورت نگرفته یا به کامیابی نرسیده است.

ثانیاً هیچ کسی ادعا نکرده که قیام سال ۱۷۰۹ سال استقلال افغانستان است. چون افغانستانی را که ما میشناسیم در وقت قیام آزادی خواهی میرویس خان موجود نبود. افغانستان بعد از دوران احمدشاهی بوجود آمد. ثانیاً اینکه پسر میرویس، شاه محمود نه تنها استقلال را حفظ نمود بلکه پایتخت صفوی ها را گرفت. و امپراطوری عثمانی شاه اشرف، جانشین محمود، را بحیث شاه قانونی قلمرو صفوی شناخت. در جوار قندهار دولتی نبود که حکومت شاه حسین را برسمیت بشناسد. ایران تحت تسلط شاه اشرف بود، هرات مستقل بود و هند آنقدر مشکلات داخلی داشت که به مسله رسمیت شناختن دولت شاه حسین توجه کرده نمیتوانست. حتی ملتان را از حملات شاه حسین حفظ کرده نمی توانست.

سوال نموده اید که اگر افغانستان در سال ۱۷۰۹ مستقل شد پس چرا تا سال ۱۹۱۹ سیاست خارجی اش در دست بریتانیا بود؟ این دوپست سال استقلال را چگونه توضیح میدهید؟

محترم جلیل زاد شما با این طرح از تشکیل شدن امپراطوری احمد شاه درانی چشم پوشی میکنید. بعرض برسانم که بعد از اشغال تقریباً ده ساله این منطقه، بدست نادرافشار، احمدشاه بابا اساس دولت جدید را گذاشت که سرحدات آن از دهلی تا نیشاپور و در شمال تا بخارا میرسید. ولی بعد از سقوط دولت سدوزایی ها این خطه، که بنام افغانستان

یاد میشود، در سال ۱۸۳۹ تا ۱۸۴۲ تحت تسلط بریتانیا بود. در سال ۱۸۴۳ استقلال خود را بدست آورد و باز هم بسال ۱۸۷۹ تحت تسلط مستقیم بریتانیا درآمد و بسال ۱۸۸۱ استقلال داخلی را بدست آورد. تا بسال ۱۹۱۹ در تحت قیادت اعلیحضرت امان الله خان استقلال تام خود را بدست آورد. ولی بسال ۱۹۷۹ باز هم تحت تسلط اتحاد شوروی بود. همچنین از سال ۲۰۰۲ تا ۲۰۲۱ تحت تسلط امریکا و ناپو بود.

یعنی همانگونه که استقلال هوتکی ها از بین رفت. استقلال دولت سدوزی ها هم نیابید و همچنین استقلال امانی هم در زیر تانک های شوروی ها از بین رفت تا که دوباره مستقل شد. افغانستان از دهه سوم قرن ۱۹ تا به امروز مرکز بازی بزرگ بوده است و همین بازی، به شکل دیگری، تا به امروز دوام دارد.

به این حساب اگر از بین رفتن استقلال افغانستان ماهیت قیام استقلال میرویس خان را زیر سوال میبرد پس نمی توان امپراطوری احمدشاهی را مستقل و یا نهضت امانی را افتخار بدست آوردن استقلال افغانستان بخشید. چون هم بعد از سقوط امپراطوری احمدشاه درانی استقلال افغانستان از دست رفته و هم در نتیجه کودتای ثور بسال ۱۹۸۰ کشور عزیز ما مستقیماً تحت تسلط اتحاد شوروی درآمد و شوروی ها با بیش از ۱۵۰ هزار عسکر و سلاح های مدرن بر افغانستان مسلط شدند.

شما مینویسید که اگر ۲۱ اپریل سال ۱۷۰۹ را روز استقلال بدانیم پس جنگ های اول، دوم و سوم افغان و انگلیس برای چه بود؟ آیا یک کشور مستقل دوباره برای استقلال میجنگد؟

یعنی شما به این عقیده هستید که کشوری که یک دفعه مستقل شد نباید دوباره مستعمره گردد؟ متوجه هستید که مردم افغانستان از سال ۱۹۸۰ تا سال ۱۹۸۸ به مدت ۸ سال تمام برای استقلال گرفتن از شوروی ها و ۴ سال تمام برای سرنگون ساختن حکومت دست نشانده شوروی ها جنگیدند. یعنی بعد از استقلال امانی ما دوباره عملاً استقلال خود را از دست داده بودیم. ولی این بدین معنا نیست که ما استقلال امانی را زیر سوال ببریم.

بعقیده بنده شکست صفوی ها در سال ۱۷۰۹، تأسیس دولت احمدشاه درانی در سال ۱۷۴۷، شکست انگلیس ها در سال ۱۸۴۲، شکست دوباره انگلیس ها در سال ۱۸۸۰، استقلال افغانستان در سال ۱۹۱۹، شکست قوای شوروی در سال ۱۹۸۸ همه افتخارات مردم این سرزمین میباشند و هیچ یکی اهمیت دیگری را کمرنگتر کرده نمی تواند. کشوری که در چهارراه فتوحات قرار دارد باید هم که چندین دفعه استقلال خود را بگیرد و باز از دست بدهد و دوباره مستقل گردد. ولی جای بسی افتخار است که هیچ قدرتی نتوانسته است که این سرزمین را تحت قیادت دایمی خود بیاورد. ما از میرویس خان گرفته تا احمدشاه بابا، تا اعلیحضرت امان الله خان و تا استقلال گرفتن از شوروی ها را همه گرامی میداریم.

[به افغان جرمن آنلاین پورتال کی د جهانی صاحب آرشیف](#)